REGULELE

LIMBEI ROMÂNE

PENTRU ÎNCEPĔTORI.

De

Titu Maiorescu.

Iassi, 1864.
Imprimeria Adolf Bermann.

I.

1) *Scolarul intră în odae. Elu ţine trei cărţi în mână.*

Aceste sînt doĕ gândiri spuse. **Gândirile spuse se numescu propusĕciuni.** Aci avemu dar doĕ propusĕciuni.

2) Spuneţi aceste doĕ propusĕciuni mai rar:

Scolarul — intră — în — odae. — Elu — ţine — trei — cărţi — în — mână.

Vedeţi că propusĕciunile nu se ḑicu într'una, ci că au mai multe părţi. **Părţile propusĕciunei sînt cuvinte.**

Câte cuvinte are propusĕciunea d'intêi? Câte cuvinte are propusĕciunea a doa? — Căutaţi în cartea de „scriere şi cetire" faţa 31 şi cetiţi la numĕrul 1 „Scóla". Numĕraţi, câte cuvinte are propusĕciunea d'intêi pĕnĕ la puntu? Câte propusĕciunea a doa pĕnĕ la virgulă? Câte a treia? Câte a patra pĕnĕ la puntu? Scrieţi aceste propusĕciuni pe tablă.

3) Care este celu d'intêi cuvêntu în propusĕciunea d'intêi?

Scolarul

Spuneţi cuvêntul acesta mai rar:

Sco — la — rul

De câte ori deschideţi gura pentru a'lu spune? *Sco — la — rul*, de trei ori. — Spuneţi tot aşa cuvêntul următoru:

in — trâ

De câte ori deschideţi gura? De doĕ ori. — Dar la cuvêntul următoru: *în?* Odată.

Partea cuvêntului care se spune cu o singură deschidere de gură, se numesce silabă.

4) In tóte cuvintele se află una sau mai multe silabe. Spuneţi propusĕciunea a doa mai rar, aşa încât să se osebéscă silabele. Scrieţi amêndoĕ propusĕciunile deosebite în silabe. Numĕraţi câte silabe are fiecare cuvêntu. Căutaţi doĕ cuvinte de o silabă; căutaţi doĕ cuvinte de doĕ silabe; căutaţi unul de trei silabe. — Cetiţi mai departe în „cursul de scriere şi cetire“ la faţa 31 „Acesta le vorbesce“ ş. c. l. pĕnĕ la puntu şi osebiţi tóte silabele.

5) Care este silaba d'intêi a cuvêntului *Scolarul?* Care este silaba d'intêi a cuvêntului *olarul?* Scrieţi aceste cuvinte unul sub altul:

Sco — la — rul

o — la — rul

Ce osebire este între silaba d'intêi *sco* şi între silaba d'intêi *o?* Silaba *sco* are mai multe sunete decât silaba *o*. Sunetele silabei *sco* sînt ântêi *s*, apoi *c*, apoi *o*. **Fiecare silaba se compune din sunete.**

Câte sunete are silaba a doa *la?* Câte are silaba *rul?*

Câte cuvêntul *scolarul?* Spuneţi tóte sunetele din cele doĕ propusĕciuni. Scrieţi aceste sunete fiecare deosebit.

6) Dacă băgaţi bine de sémă, vedeţi că unele din sunete se potu spune uşor singure, precum sînt în cuvêntul *scolarul* *o*, *a*, şi *u*; iar celelalte nu se potu spune uşor singure, ci le mai trebue încă unu micu sunetu pentru a fi audite, precum *s*, *c*, *l*, *r*. **Sunetele ce se audu uşor singure, sînt vocale. Sunetele ce se audu numai cu altele, sînt consune.**

Câte vocale şi câte consune are cuvêntul *scolarul?* Câte cuvêntul *intră?* Arătaţi tóte consunele din propusĕciunea d'întêi; arătaţi tóte vocalele din propusĕciunea a doua. Luaţi „cursul de scriere şi cetire," cetiţi de unde aţi remasu mai departe pĕnĕ la altu puntu şi numĕraţi în fiecare cuvêntu vocalele şi consunele.

7) Cetiţi în cartea „de scriere şi cetire" tótă faţa 31 pĕnĕ jos, căutaţi tóte vocalele osebite şi consunele osebite şi scrieţi-le la o parte. Cum vedeţi, **în tóte cuvintele române sînt numai 7 vocale şi 20 consune osebite.**

8) Fiecare sunetu are unu semnu pentru ca să'lu cunóscemu la cetire şi la scriere. **Semnele sunetelorn pentru scriere se numescu litere.**

Ecă tóte literele române:

Pentru vocale **a, e, i, o, u** *).

---

*) Mai nainte se scria cu alte litere, adecă cu slove vechi. Acele nu erau românesci, ci imprumutate de la Ruşi. Acum noi le amu datu imprumutul indărăt şi scriemu cu literele nóstre române. Dar fiindcă multe cărţi românesci sînt scrise cu slovele vechi, este bine să le cunósceţi şi pe aceste. Ecă-le: a, e, i, o, ȣ, ъ, ꙟ; б, ч, d, ф, г, х, ж, к, л, m, n, п, p, c, т, в, z, ш, ц, џ.

Iar vocala ъ se arată în scrisu prin **a** sau **e** cu semnul ˘ deasupra, d. e. *masă*, *vědu*; vocala **î** se scrie cu **a** sau **e** sau **i** cu semnul ^ deasupra, d. e. *cântu, rêndu, rîu.* Aşa dar tóte literele vocaleloru sînt:

a, e, i, o, u, ă ĕ, â ê î.

Pentru consune **b, c, d, f, g, h, j, l, m, n, p, r, s, t, v, ḑ** sau **z, ş, ţ.**

Aci trebue să sciţi, că litera **c** arată doĕ sunete: **ч** şi **к**, precum şi litera **g** arată doĕ sunete: **џ** şi **г**.

Când c sau g se aflâ înainte de e sau i, atunci se cetescu ч sau џ, iar când se află înaintea celorulalte vocale sau inainte de consune, atunci se cetescu к sau г.

Cetiţi: *cercelu*, *cinci*, *casa*, *cortu*, *cumpăna*, *cărţi*, *trecêndu*, *crescutu*, *cleste*; — *chipu*, *cheltuitu*, *ceasornicu*, *ciobanu*, *ciuntitu*, *Crăciunu*, *obicinui*. *Genunchiu*, *gingie*, *gata*, *golu*, *gura*, *găina*, *gêrla*, *grindina*, *glasu*; *ghimpe*, *ghemu*, *geamu*, *giubea*.

9) Fiecare literă are numele sĕu, d. e. litera **b** se numesce *be*, litera **h** se numesce *ha*, litera **m** se numesce *emu*. **Când se silabizéză unu cuvêntu, atunci nu se spunu sunetele, ci numele literiloru, osebindu-se fiecare silabă.** D. e. *Scolarul: es, ce, o — sco; elu, a — la, scola; eru, u, elu — rul, scolarul.*

Silabizaţi şi multe alte cuvinte.

10) Literile se spunu într'unu şiru regulatu, adecă:

a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, l, m, n, o, p, r, s, t, u, v, ḑ, ş, ţ, ă, î,

Sirul regulatu alu literiloru se numesce alfabetu sau abece.

Invĕţaţi alfabetul pedinafară.

11) Osebiţi sunetul de literă. **Sunetul se spune şi se aude, litera se scrie şi se vede.**

---

12) (Repetiţiune).

a) Spuneţi fiecare sunetu din următórele cuvinte:

Românu, eu, zidu, ţipa, şatra, aspru, casa, capu, gardu, gingie.

Câte sunete are fiecare din aceste cuvinte?

Câte consune are fiecare? Care cuvinte începu cu o vocală?

b) Silabizaţi:

Românu, zidu, casa, gardu, gingie, binecuvêntare.

Scrieţi fiecare silabă osebită. Câte silabe are fiecare cuvêntu? Ce este silaba?

c) Scrieţi cu litere române cuvintele:

чіпъ, четате, чоланꙋ, кіріе, чокꙋ, чаꙋшꙋ, чаї, чепꙋше, чітмбрꙋ, чꙋdъ, чокапꙋ, чокжрліе, чꙋбꙋкꙋ, de џаба, џерꙋ, џінгашꙋ, Џꙋрџꙋ, џінере, кее, кашꙋ, кошꙋ, кокорꙋ, кꙋвжнтꙋ, кжіne, късꙋцъ, кілъ, кеzъшіе, клеветіре, гарdꙋ, гетꙋ, гіndъ, гіꙋлеа, гічітоаре, глꙋгъ, гопіре, грабъ, грасꙋ, гꙋпоіꙋ, гꙋтꙋе, гълеатъ, гъсіре, гжлкъ, гжndакꙋ.

d) Câte cuvinte sînt aci:

Maicămeaestesănătósă. Numĕpotuducesămĕjocu. Pâineanóstră ceadetótedilelедăneonoĕastădişineiértănoĕpĕcatelenóstre.

Osebiţi fiecare cuvêntu în scrisu. Câte propusĕciuni sînt aci cu tóte? Ce este propusĕciunea?

II.

PĂRȚILE VORBIREI.

13) *Grigorie plângea.*

De cine este vorba? Ce se ḑice despre Grigorie?

Cuvêntul despre care este vorba într'o propusĕciune, se numesce subjectu. Cuvêntul care arată ce e ḑice despre subjectu, se numesce predicatu. In propusĕciunea de sus *Grigorie* este subjectul şi *plângea* este predicatul. Pentru ce?

La subjectu se întrébă: cine? La predicatu se întrébă: ce face? d. e. *vulpea muşcă.* Cine muşcă? *vulpea. Vulpea* este dar subjectu. Ce face vulpea? *muşcă. Muşcă* este dar predicatu. — *Apa curge. Tigrul urlă.* — Luaţĭ cartea de cetire şi scriere, căutaţi în multe propusĕciuni subjectele şi predicatele şi spuneţi, pentru ce sînt subjecte şi pentru ce sînt predicate.

Deprindere.

Primăvara vine! Sórele lucesce, érba înverḑesce, florile se descéptă. Cimbrul mirósă, mărgăritărelul se împodobesce, crinul se înalță; pomii înfrunḑescu şi păsĕrile cântă. Rêndunica ciripesce, barḑa tócă, ghionóia ciocănesce; albınele biḑîescu, bróscele orăcăescu, greerii cântă. Locusta îi aude şi sare; muscele o vĕdu şi se jócă în aeru. Copiii saltă de bucurie şi alérgă pe câmpu.

14) Cine numesce unu lucru şi spune ceva despre dênsul, acela face o propusĕciune. In fiecare propusĕciune se afla subjectu şi predicatu. D. e. *pomul*

inverḑesce. Acésta este o propusĕciune. Pentru ce? Pentru că amu numitu unu lucru, adecă pomul, şi amu spusu ceva despre dênsul, adecă că înverḑesce. Care este subiectul? Care predicatul? Pentru ce?

(Teme.) Formaţi propusĕciuni din aceste cuvinte: *Vêntul, a sufla. Sórele, a resări. Copilul, a se juca. Diminéţia —. Luna —. Pasĕrea —. — plângea. — apune. — muri.* Formaţi şi alte propusĕciuni din capu.

15) Cuvintele *luna, pasĕrea, copilul, diminéţia* arată lucruri şi fiinţe. **Fiinţele sînt de sine mişcătóre şi însufleţite, lucrurile nu sînt de sine mişcătóre.**

Cuvintele care arată fiinţe sau lucruri se numescu substantive.

Spuneţi substantive multe, unele care arată fiinţe, altele care arată lucruri.

16) *Maria.*

Acésta încă nu este o propusĕciune. Cine vrea să vorbéscă, trebue să spue ceva.

Maria se jócă.

Acésta este o propusĕciune, fiindcă spune ceva despre Maria. Care cuvêntu arată, ce ḑicemu despre Maria?

Cuvêntul care arată ce face cineva, se numesce verbu, fiindcă prin dênsul **vorbimu** despre ceva.

In fiecare propusĕciune trebue să fie unu verbu.

Căutaţĭ verbe care se potrivescu cu substantivele: *fratele, sora, găina, vulpea.* Aflaţi persóne la verbele: *trage, spărgeau, dormiţi.* Căutaţi multe verbe.

17) In vorbire mai avemu şi alte feluri de cuvinte.

O mamă ḑice copilului sĕu: Mama trebue să cóse acum şi Alecu să vadă afară, dacă vine frate sĕu. Cine vorbesce? Cu cine vorbesce? Despre cine vorbesce?

Copiii vĕdu într'o pădure o femeiă cu apă si strigă: Nisce copii se rógă, să ne dea femeia de bĕutu, sórele ne-a încălḑitu prea mult.

Cine vorbesce? Cu cine? despre ce?

In vorbire se află dar trei feluri de persóne: persóna care vorbesce sau persóna ântêi, persóna cu care vorbesce sau persóna a doua, persóna despre care se vorbesce sau persóna a treia.

Eu *trebue să cosu acum si* ***tu*** *să veḑi afară, dacă vine* ***elu. Noi*** *ne rugămu, ş. c. l.*

Persónele nu se numescu totdeauna pe numele lor; ci în locul persónei vorbitóre ḑicemu **eu** sau **noi**, în locul celeĭ cu care vorbimu, ḑicemu **tu** sau **voi**, în locul celei despre care vorbimu **elu**, **ea**, **ei** sau **ele**.

Cuvintele care se punu în loculu numeloru, se numescu pronume. *Eu*, *noi*, *tu*, *voi*, *elu*, *ea*, *ei*, *ele*, sînt dar pronume.

Puneţĭ unde se potrivesce pronume în loculu numeloru în următórea vorbire: *Elena ḑice Anicei: Elena vine la Anica cu păpuşa. Păpuşa este nouă si frumósă.* — Aflaţi numele în locul cărora stau pronumele în următórele propusĕciuni: *Elu lucesce, ea învaţă, voi căraţi, noi ne jucămu, eu cântu, ele spală.*

Şi cuvintele *nimene*, *cineva*, *cine*, *ce* arată persóna a treia şi stau în locul unui nume, sînt dar pronume.

Căutaţi propusĕciuni unde subiectul este unu pronume. Ce felu de cuvêntu este predicatul? **Verbele le cunóscemu uşor din acea că putemu pune unu pronume inaintea**

loru ca subjectu. D. e. *eu scriu, tu vedi, cine păzesce? Nimene nu vine, ei fugu.*

18) *Doue mere.* Câte mere?—*Cinci degete. optu dile, o miă de soldaţi.*

Cuvintele *doue, cinci, optu, o miă* arată numĕrul lucruriloru. **Cuvintele care arată numĕrul lucruriloru, se numescu numerale.**

Aflaţi substantive la următórele numerale: *dece, doisprедece, patrudeci, optusprеdece, o miă.*

19) *O luntre mică.* Ce felu de luntre? — *Plóia repede, banca lungă. mărul roşu.* Ce felu de plóie? Ce felu de bancă? Ce felu de măru.

Cuvintele: *mică, repede, lungă, roşu.* arată cum este unu lucru, adecă însuşirea sau calitatea lui. **Cuvintele care arată însuşirea lucruriloru, se numescu adjective. Le cunóscemu uşor din aceea că stau lângă substantive la întrebarea ce felu de?**

Struguri frumoşi, animalul celu mai credinciosu, pere cópte;

Aflaţi multe substantive potrivite la fiecare din următórele adjective: *albastru, scurtu, mai albă, celu mai înaltu, celu mai fricosu, mai amară, aspru.*

Aflaţi multe adjective potrivite la fiecare din substantivele: *masă, mamă, vară, rîurile, tămîea, garófa, omătul, gândirea.*

Căutaţi multe — multe adjective.

Deprindere. *Epurele sburdalnicu venea din pădurea întunecată, elu avea mare poftă de mâncare. Deodată vĕdu pe câmpul vecinu curechiu înaltu şi alergă iute. Insĕ vênătorul sta după o tufă lată, elu ridică puşca cea lungă şi dete focu: bie-*

tul epure se dete peste capu şi cădu în érba verde. Duminecă se va frige.

Altă deprindere. Puneţi adjective la tóte substantivele din următórea istorióră:

O albină cădu într'o baltă. O porumbiţă o vědu de sus; ea rupse o fóiă din pomu şi i-o aruncă. Albina se puse pe dênsa şi scăpă din baltă. Mai târdiu acéstă porumbiţă şedea pe casă. Un vênătoru trăsese cocoşul puşcei la ea. Dar albina veni. Pic! îl împunse în mână. Puf! glonţul trecu în lături. Porumbiţa scăpă.

Aflaţi încă alte adjective la tóte aceste substantive. Şi altele.

20) (Repetiţiune).

Spuneţi ce felu de cuvinte sînt aceste:

Unsprezece, umedu, surdu, cine? nimene, lovesce, celu mai tare, cuţitu, vale, laudă frumósă, elu laudă (frumos), negru, grópă, îngrópă, rece, rěcélă, rěcesce.

Arătaţi zece adjective pentru substantivul *masă*. Arataţi zece substantive ce se potrivescu cu adjectivul: *negru*. Asemenea ce se potrivescu cu: *rece*.

Spuneţi pronume de persóna a treia, care se punu în locu de persóne femeesci. Spuneţi, care se punu în locu de persóne bărbătesci. Cum se întrébă la adjective? Cum la verbe? Cum la pronumele de persóna a doua?

Substantivele, Pronumele, Adjectivele si Verbele mai îndeosebi.

21) Substantivele *feru*, *garófă*, *Milcovul*, *turmă*, *cimpoiu* arată lucruri din natură, adecă pe care le putemu pipăi sau vedè sau audi sau gusta sau mirosi. **Substantivele care arată lucruri din natură, se numescu reale.** Multe substantive însĕ arată lucruri ce nu le aflămu în natură, ci numai în idee, adecă numai în capul nostru, d. e. silinţa, curagiul, mintea. **Substantivele care arată lucruri ce se află numai în mintea nóstră, se numescu ideale.**

Deprindere. *Sórele apune, nóptea se întinde. Luna luminósă pĕtrunde prin întunericu. Silinţia şi lucrarea încetésă, somnul şi repaosul se apropiă.*

Căutaţi substantive ideale; căutaţi reale. Cercetaţi următórele, dacă sunt reale sau ideale: *Gheorghe*, *plăcere*, *frunte*, *datoriă*, *puterea apei.*

22) Simţiţi, ce osebire este când dicu *ómeni erau în pădure* şi când dicu: *ómenii erau în pădure?* Când dicu *ómeni*, nu'i cunoscu de mai nainte; dar când dicu: *ómenii*, atunci hotărescu care sînt, fiindcă trebue să fi mai vorbitu de ei. Tot aceeaşi osebire este între *casă frumósă* şi *casa frumósă*; d. e. *amu vĕdutu o casă frumósă, amu vĕdutu casa frumósă.* Astfel la substantive hotărîmu prin sunetele sau literele de la sfîrşitu, dacă lucrurile ne sînt de mai nainte cunoscute sau nu. **Substantivele a căroru finale ne arată că ne sînt cunoscute de mai nainte, se numescu substantive articulate, celelalte sunt nearticulate.**

Osebiţi, care din următórele substantive sunt articulate şi ca–

re nu. *Amu vĕḑutu o passĕre; passĕrea ce amu veḑut-o era pestriță. Amu vĕḑutu calul vecinului. Unu calu alu vecinului s'a perdutu. Omul bunu, unu omu bunu, doi ómeni, ómenii cei buni; cei doi ómeni, lemnu grosu, lemnele gróse, lemnul grosu, ochi frumoşi.* Când ḑicu: *masă mare*, substantivul este nearticulatu; cum îlu vomu face articulatu? Cum voiu articula următórele substantive: *satu, soldați, bancă, odăi, epure, epuri, lemnu, lemne.*

Spuneți alte substantive nearticulate şi articulați-le. Căutați substantive articulate si spuneți-le apoi nearticulate.

23) Pronumele. Subjectul propusĕciuniloru este mai adese ori unu substantivu; însĕ şi pronumele: *eu, tu, elu, ea, noi, voi, ei, ele, cineva, ceva, nimicu, cine, ce* potu să fie singure subjectu ca şi substantivele în locul cărora stau; d. e. *a venitu unu străinu, a venitu cineva; s'a ruptu telegraful, s'a ruptu ceva.* **Asemenea pronume se numescu neatîrnate.**

Insĕ pronumele *meu, tĕu, sĕu, nostru, vostru, loru, acestea, acelea, care, acelaşi, asemenea* tocmai ca şi adjectivele, mai au unu substantivu pe lângă ele fără care nu s'aru înțelege; d. e. *inima mea, acéstă iérnă, cartea loru.* **Asemenea pronume se numescu atîrnate.**

Deprindere. *Gheorghe leneşul dórme încă; lui nu'i place să lucreze; însĕ noi scimu, că nimene nu ajunge la bine, dacă este trândavu. Sora sa este altfel; ce silință mare are fetița acésta! Maica mea ḑice că asemenea fată este unu modelu pentru or cine; dar frate-sĕu e unu ştrengaru.*

24) Numeralele. Dacă ḑicemu: *au arsu doue case, sau ḑece, sau treiḑeci si trei,* atunci spunemu numĕrul lucruriloru ho-

tărîtu; ér dacă ḑicemu: *multe case*, *câteva case*, *tóte casele*, atunci arătămu câtăţimea, dar lăsămu numĕrul nehotărîtu. Prin urmare **avemu doue feluri de numerale: numerale hotărîtóre şi numerale nehotărîtóre.**

Numerale hotărîtóre sînt d. e. *unul*, *doi*, *trei scolari*; *aţă îndoită*; *a patra*, *a cincea*, *a şesea* parte; banca *a doua*, *a treia*, *a opta*. Numerale nehotărîtóre sînt: *totu*, *multu*, *câteva*, *puţini* ş. c. l. Faceţi propusĕciuni din tóte aceste numerale.

25. Verbele. Moşul dórme; vătaful aştéptă: ţeranii vinu. Unde sînt în aceste propusĕciuni verbele? Pentru ce?

Multe verbe precum sînt şi cele ḑise acum, arată pe deplinu ce face o persónă şi nu le mai trebue pentru acésta alte cuvinte. Insĕ nu sînt tóte verbele aşa. Vedeţi cum sînt aceste:

Lăcătuşul a dresu — brósca; ce? Isus Christos a iertatu — duşmanilor sei; cui?

Multe verbe mai au dar **trebuinţă de o complinire pentru a da înţelesu deplinu în propusĕciune. Complinirea stă mai alesu la întrebările: pe cine sau ce? cui? cu cine? de cine? de ce?**

Să esaminămu, dacă verbele sînt cu complinire sau fără complinire în următórele esemple:

Unu ţeranu muri. Muri este unu verbu fără complinire. *Elu dăruise o viă copiilor sĕi. Dăruise* este unu verbu cu complinire (ce şi cui?). *La mórte le-a spusu că voru afla în viă o comóră. A spusu* şi *afla* sînt verbi cu complinire. *Atunci copiii începură a săpa pămêntul pentru a da de comóră. Comóră de bani n'au aflatu, dar tot săpându pămêntul, au cultivatu via bine si prin acéstă silinţiă s'au făcutu avuţi. Începură*, *săpa*, *da*, *au aflatu*, *au cultivatu*, *s'au făcutu* sînt verbe cu complinire. La ce întrebare au fiecare complinirile?

26) Propusĕciunile în care se află asemenea verbe, au dar 1) subjectu, 2) predicatu, 3) complinire.

Căutaţi aceste 3 părţi în următórea fabulă:

Corbul furase o bucată de caşu şi se pusese pe unu arbore înaltu. Când începu să mănânce caşul, îlu vĕḑu o vulpe si ḑise: Corbule, ce pasĕre frumósă eşti! Penele tale strălucescu ca penele vulturelui. Dacă îţi este si glasul tot aşa de frumosu, apoi tu eşti împĕratul păsĕriloru. Acéstă laudă umflă pe deşertulu corbu si elu începu a croncăni. Dar când îsi deschise ciocul, scăpă caşul. Vulpea îlu apucă îndată, îlu înghiţi si rîse de prostia corbului.

27) Afară de cele 5 feluri de cuvinte pe care le-amu învĕţatu pĕnĕ acum, mai sînt alte patru, adecă:

6) Adverbe. **Adverbele sînt cuvinte care arată însuşirea unui verbu sau unui adjectivu sau adverbu şi respundu la întrebările cum? unde? şi când?** D. e. acolo, aci, sus, jos, bine, atunci, aḑi, mâne, unde? când? numai, ş. c. l.

Adverbele trebue să le deosebimu de adjective. Adjectivele arată însuşirea substantivului şi respundu la întrebarea ce felu de? Adverbele arată însuşirea verbului şi stau la întrebarea cum? când? unde?

Acelaşi cuvêntu póte să fiă când adjectivu când adverbu după cum însuşesce când pe substantivu când pe verbu. D. e. Unu rîu frumosu; rîul curge frumos. Unu calu iute. Calul fuge iute.

7) Preposiţiuni. **Preposiţiunile sînt nisce cuvinte mici ce se punu înaintea substantiveloru pentru a**

arăta ce felu de legătură au substantivele cu alte cuvinte. D. e. *copiii din satu.* Aci *din* este prepoziţiune, fiindcă arată în ce legătură stau copiii cu satul, adecă sînt dintr'ênsul. — *Jonu ese din odae fără pălăriă. Apa curge sub munte. Şerpele se sue pe arbore. Domnul este la masă.*

8) Conjuncţiuni. **Conjuncţiuni sînt cuvinte care arată legătura intre propusĕciuni sau numai intre cuvinte.** D. e. *Mĕ ducu la plimbare, dacă va fi timpul frumosu. De şi ploă, totuşi mĕ voiu duce. Jonu a fostu pedepsitu, fiindcă n'a invĕţatu lecţiunile. Du-te, dar nu şedé prea mult. Elu şi frate-sĕu.*

9) Interjecţiuni. **Interjecţiunile sînt strigăte de mirare, de bucurie sau de durere.** d. e. *a! bre! ah! vai! ei!*

28) Prin urmare sînt peste tot nouĕ feluri de cuvinte care se numescu şi părţile vorbirei:

1) **Substantive**, 2) **Pronume**, 3) **Numerale**, 4) **Adjective**, 5) **Verbe**, 6) **Adverbe**, 7) **Prepositiuni**, 8) **Conjunctiuni**, 9) **Interjecţiuni.**

Deprinderea din urmă.

Arătaţi părţile vorbirei in următórea fabulă şi spuneţi şi predicatul şi complinirile.

Şórecele şiretu. *Unu şórece, eşind de sub părete, vĕḑu o capcană (clupsă). Aha, începu elu să gândéscă, acolo e pusă o capcană. Bre! ce şireţi sînt ómenii! Ei proptescu o cărămidă pe trei beţişóre şi într'unul înfigu o bucăţică de slănină. Acésta numescu ei o capcană. Dar noi şórecii scimu fórte bine, că dacă ródemu de slănină, clap! cade cărămida şi ne ucide. Nu, nu, eu cunoscu şiretlicul vostru. — Insĕ de mirosit tot aşi mirosi slănina;*

o lecuță de mirosu nu dobóră încă cărămida. Hai să-mi apropiu măcar botul. Prea îmi place afumul slăninei.

Cu aceste gândiri șorecuțul alergă sub capcană și mirosi slănina. Insě capcana era ușor așeḍată, așa încăt cănd se apropiă șórecele prea mult cu botul sěu, tronc! căḍu cărămida, și lacomul șórece fu lovitu de mórte.

Ce trebue să învěțěmu din astă fabulă! Ca să nu mirosimu slănină și să nu fimu lecari și lacomi ca șórecele.